

**2014-2020 m. Europos Sąjungos struktūrinių fondų lėšų
panaudojimo vertinimas: 2018 m. atliktų vertinimų
apžvalga**

**2018 m. gegužė
Vilnius**

Įvadas.....	3
1. Veiksmų programos prioriteto „Energijos efektyvumo ir atsinaujinančių išteklių energijos gamybos ir naudojimo skatinimas“ aktualių uždavinių pažangos vertinimas	4
2. Europos socialinio fondo finansuojamų mokymų kokybės ir efektyvumo vertinimas	7
3. Ūkio ministerijos priemonių, skirtų inovacijoms populiarinti ir inovacijų konsultacijoms bei inovacijų paramos paslaugoms teikti, pažangos vertinimas.....	9
4. Europos Sąjungos fondų investicijų veiksmų programos 9 prioriteto konkretaus uždavinio „Padidinti dirbančių žmogiškųjų išteklių konkurencingumą, užtikrinant galimybes prisitaikyti prie ūkio poreikių“ įgyvendinimo pažangos vertinimas.....	10
5. 2014–2020 m. ES fondų, skirtų integruotai teritorinei plėtrai, įgyvendinimo pažangos vertinimas.....	13
6. Europos Sąjungos investicijų į regionų plėtrą ir jų poveikio gyvenimo kokybės pokyčiams vertinimas.....	

Įvadas

2014–2020 m. ES SF lėšų panaudojimo vertinimo plano įgyvendinimui buvo patvirtinti 2015–2019 m. vertinimo planai. Juose suplanuoti 43 vertinimai: 23 poveikio ir 18 įgyvendinimo vertinimų bei 2 VGS projektai.

Per 2015–2018 m. buvo įgyvendinti 27 vertinimai, arba 63% 2015–2019 m. vertinimo planuose suplanuotų vertinimų. Nagrinėjant pagal atliktų vertinimų tipą iki 2018 m. pabaigos buvo atlikta:

16 *poveikio* vertinimų; iš kurių 11 buvo skirti 2007–2013 m. laikotarpio veiksmų programų poveikio analizei, nagrinėjant panašių intervencijų, kurių įgyvendinimas tęsiamas 2014–2020 m. programavimo laikotarpiu, poveikį ir pamokas.

10 *įgyvendinimo* vertinimų, skirtų VP investicijų įgyvendinimui bei jų valdymui ir administravimui tobulinti. Šių vertinimų objektai – veiksmų programos ir jos sudėtinių dalių (prioritetas, priemonė ar jų grupės) įgyvendinimas, administravimo sistema, jos komponentai ir funkcijos, suinteresuotųjų grupių dalyvavimas įgyvendinant veiksmų programas.

Į vertinimo gebėjimų stiprinimo projektą, kurio metu buvo suorganizuota 7-oji tarptautinė vertinimo konferencija „Inovacijų vertinimas ir vertinimo inovacijos“; parengta studija, kurioje atlikta VGS 2007–2013 m. analizė, nustatytas VGS priemonių veiksmingumas ir nustatytos tolesnės VGS kryptys ir priemonės; atliktas metavertinimas dėl dalyvavimu grįsto vertinimo būdo panaudojimo Lietuvoje; suorganizuoti mokymo seminarai-diskusijos „Vertiname vertinimo planus, pažangą ir rezultatus“ ir „Vertinimo rezultatai: geresnis naudojimas ir efektyvus viešinimas“; išleisti leidiniai „ES investicijų vertinimo gebėjimai Lietuvoje: pasiekimai ir gairės ateičiai“ ir „Vertinimas kaip dialogas: dalyvavimu grįstas vertinimas“.

2015–2018 m. atliktuose vertinimuose pateikta iš viso 175 rekomendacijos ir 137 strateginiai siūlymai. Į rekomendacijų įgyvendinimo veiksmų planus įtrauktos 132 rekomendacijos (75 % pateiktų 2015–2018 m. atliktuose vertinimuose), jau įgyvendinta/įgyvendinama 120 rekomendacijų (68 % pateiktų 2015–2018 m. atliktuose vertinimuose).

Per ataskaitinius 2018 m. buvo pabaigti 6 vertinimai, juose pateikta 51 rekomendacija, iš kurių 46 yra įgyvendintos/įgyvendinamos.

Šioje apžvalgoje trumpai aprašyti 2018 m. atliktų vertinimų (6 vertinimai) tikslai, uždaviniai, apimtis, naudoti vertinimo metodai, rezultatai bei nauda, kurią duos vertinimo rekomendacijų įgyvendinimas.

1. Veiksmų programos prioriteto „Energijos efektyvumo ir atsinaujinančių išteklių energijos gamybos ir naudojimo skatinimas“ aktualių uždavinių pažangos vertinimas

Užsakovas: Lietuvos Respublikos energetikos ministerija (EM)

Vertinimą atliko: UAB „Smart Continent LT“, 2018 m.

Vertinimo tikslas, uždaviniai, apimtis, metodai

Tikslas

Nustatyti 2007–2013 m. ES fondų investicijų, susijusių su energijos efektyvumo ir atsinaujinančių išteklių energijos gamybos ir naudojimo skatinimu, efektyvumą, rezultatyvumą ir poveikį, siekiant patobulinti ES investicijų panaudojimą šioje srityje 2014–2020 m. bei tai, kiek investicijos prisidėjo siekiant atsinaujinančių išteklių energetikos (toliau – AIE) įstatyme numatytų tikslų iki 2020 m.

Uždaviniai

1. Įvertinti 2014-2020 m. Europos Sąjungos fondų investicijų veiksmų programos (toliau – Veiksmų programa) priemonių, skirtų energijos efektyvumo ir AIE gamybos ir naudojimui skatinimui (toliau – priemonės), tinkamumą, įgyvendinimą, įvertinant šių priemonių pažangą;
2. įvertinti Veiksmų programos investicijų, skirtų energijos efektyvumo ir AIE gamybos ir naudojimo skatinimui, efektyvumą ir rezultatyvumą, siekiant Veiksmų programoje nustatytų tikslų;
3. įvertinti pagal Veiksmų programos priemones, skirtas energijos efektyvumo ir AIE gamybos ir naudojimo skatinimui, įgyvendintų / įgyvendinamų projektų tinkamumą, rezultatyvumą, efektyvumą, poveikį.

Apimtis

1. Veiksmų programos priemonės, prisidedančios prie Veiksmų programos prioriteto „Energijos efektyvumo ir atsinaujinančių išteklių energijos gamybos ir naudojimo skatinimas“ aktualių uždavinių įgyvendinimo;
2. 2007–2013 m. ES struktūrinės paramos lėšomis finansuotos energetikos srities priemonės, tik tokia apimtimi, kiek nagrinėta vertinime „2007–2013 m. Europos Sąjungos struktūrinės paramos poveikio energetikos sektoriui vertinimas“.

Naudoti metodai

Įvairūs kiekybiniai ir kokybiniai duomenų rinkimo ir analizės metodai: antrinių šaltinių apžvalga, elektroninė projektų vykdytojų apklausa, interviu su suinteresuotomis šalimis, atvejo studija (Maltos ir Latvijos), fokusuota grupinė diskusija, statistinių duomenų analizė, gerosios praktikos pavyzdžiai ir kt. Vertinimui buvo naudoti SFMIS duomenys, taip pat iš Lietuvos statistikos departamento ir kitų oficialių šaltinių bei vertinimo metu surinkti duomenys.

Pagrindinės vertinimo išvados

1. Vertinant intervencijų logiką ir priemonių tinkamumą, nustatyta, kad visų priemonių įgyvendinimas tiesiogiai arba netiesiogiai padeda spręsti energetikos sektoriaus iššūkius. Priemonių finansavimo sąlygų aprašuose nurodytos remiamos veiklos visiškai atitinka Veiksmų programos nustatytus poreikius energetikos sektoriuje. Įgyvendinamais projektais pareiškėjai įsipareigoja siekti priemonėse numatytų rodiklių, kurie yra tiesiogiai susiję su Veiksmų programoje nurodytais konkrečiais uždaviniais ir rodikliais.
2. Vertinant priemonių kiekybinį prisidėjimą siekiant Veiksmų programoje numatytų rodiklių, nustatyta, kad įgyvendinant:
 - priemonės, prisidedančias prie investicinio prioriteto „Padidinti atsinaujinančių išteklių energijos naudojimą“, Veiksmų programoje numatyti rodikliai nebus pasiekti;
 - priemonės, prisidedančias prie investicinio prioriteto „Energijos vartojimo efektyvumo ir atsinaujinančių išteklių energijos vartojimo įmonėse skatinimas“, būtų pasiektas tik „Papildomi atsinaujinančių išteklių energijos pajėgumai“ rodiklis;
 - priemonės, prisidedančias prie investicinio prioriteto „Energijos vartojimo efektyvumo, pažangaus energijos valdymo ir AIE vartojimo viešosiose infrastruktūrose, įskaitant viešuosius pastatus ir

gyvenamųjų namų sektorių, rėmimas“ uždavinio „Sumažinti energijos suvartojimą viešojoje infrastruktūroje ir daugiabučiuose namuose“, Veiksmų programoje numatyti rodikliai būtų pasiekti;

- priemonės, prisidedančios prie VP investicinio prioriteto „Energijos vartojimo efektyvumo, pažangaus energijos valdymo ir AIE vartojimo viešosiose infrastruktūrose, įskaitant viešuosius pastatus ir gyvenamųjų namų sektorių, rėmimas“ uždavinio „Padidinti energijos vartojimo efektyvumą šilumos tiekimo srityje ir namų ūkiuose“, būtų pasiekti visi rodikliai, kurių pasiekimui jau yra įgyvendinamos priemonės;

3. Apibendrinant rezultatų rodiklių reikšmių pasiekimus, galima teigti, kad skirtos investicijos daugeliu atvejų yra pakankamos ir prisideda prie rodiklių pasiekimo, tačiau rodiklių pasiekimo tikimybę mažina vėluojanti projektų įgyvendinimo pradžia, priemonių nepaleidimas, pareiškėjų mažas susidomėjimas (pvz., 04.1.1-LVPA-K-110 „Nedidelės galios biokuro kogeneracijos skatinimas“ priemone).

4. Labiausiai prie energijos efektyvumo tikslo (iki 2020 m. sutaupytos energijos kiekis būtų 11,674 TWh galutinės energijos) prisideda projektai, kurių metu vykdomas pastatų atnaujinimas. Valstybei nuosavybės teise priklausančių pastatų, savivaldybių viešųjų pastatų ir daugiabučių fondas turi didelį potencialą energijos vartojimo efektyvumo didinimo srityje (2007–2013 m. laikotarpiu viešųjų centrinės valdžios pastatų renovuota tik 9,8 proc., viešųjų savivaldai priklausančių pastatų 12,5 proc., o daugiabučių 3,1 proc., viso potencialo).

5. Kiekybiniu atžvilgiu prie šio tikslo labiausiai prisideda vykdomas daugiabučių modernizavimas, kurio metu sutaupytos energijos kiekis sudarytų trečdalį siekiamo tikslo reikšmės. Įgyvendinant viešųjų pastatų atnaujinimą būtų pasiekti 0,06 TWh energijos kiekio sutaupymai.

6. Šilumos tiekimo sistemų modernizavimas leidžia užtikrinti energijos vartojimo efektyvumą ir patikimumą. Atsižvelgiant į tai, kad investicijos į šilumos tinklų modernizavimą turi ilgą atsiperkamumo laikotarpį (20–30 m.), būtinos išorinės intervencijos, kurios paskatintų investicijas. Šilumos tinklų modernizavimo potencialas vertinamas vidutiniškai, atsižvelgiant į tai, kad bendras šilumos tinklų ilgis Lietuvoje siekia 2880 km, o per 2007–2013 m. ir 2014–2020 m. laikotarpius buvo modernizuota 1350 km – 46 proc. viso šilumos tinklų ilgio.

7. Siekiant AIE strateginio tikslo (iki 2020 m. AIE dalis, palyginti su šalies bendroju galutiniu energijos suvartojimu, turi sudaryti ne mažiau kaip 23 proc.) labiausiai prisideda projektai, kuriuos įgyvendinant siekiama sukurti didelio naudingumo kogeneracijos pajėgumus, naudojančius AIE, įrengti biokurą naudojančius šilumos gamybos įrenginius rekonstruojamose ar naujai statomose katilinėse, atnaujinti biokurą naudojančius šilumos gamybos įrenginius. Atkreipiamas dėmesys, kad tikslas, jog 2020 m. AIE dalis galutiniame energijos balanse sudarytų ne mažiau kaip 23 proc., buvo pasiektas 2014 m.

8. Apibendrinant galima teigti, kad įgyvendinant 2014–2020 m. veiksmų programą siekiama spręsti nemažai energetikos sektoriaus iššūkių, tačiau šių iššūkių sprendimą riboja tai, kad dalis priemonių įpusėjus programavimo laikotarpiui nėra vykdomos arba pagal priemones įgyvendinami projektai nėra baigti ir nėra pasiektų faktinių duomenų.

Vertinimo rekomendacijos:

1. Rekomenduojama ir toliau tęsti viešųjų ir daugiabučių pastatų atnaujinimo priemones, kadangi:

- vienas atnaujintas centrinei valdžiai priklausantis pastatas per metus vidutiniškai leistų energijos vartojimo intensyvumą sumažinti 137280 kWh, vartotojai patirtų 8236,80 Eur sutaupymus ;
- vienas atnaujintas savivaldybei priklausantis pastatas per metus vidutiniškai leistų energijos vartojimo intensyvumą sumažinti 130020 kWh, vartotojai patirtų 7801,20 Eur sutaupymus;
- vienas atnaujintas daugiabutis per metus vidutiniškai leistų energijos vartojimo intensyvumą sumažinti 139920 kWh, vartotojai patirtų 8395,20 Eur sutaupymus.

2. Rekomenduojama tęsti priemones, susijusias su biokuro panaudojimo skatinimu. Biokuro skatinimas šilumos sektoriuje svarbus dėl diversifikacijos užtikrinimo, kaip svirtas dujoms. Taip pat svarbu ir toliau užtikrinti centralizuoto šilumos tinklų ir individualaus šildymo (pvz. saulės energija)

nekonkuravimą – katilų keitimas namų ūkiuose remiamas tik tokiu atveju, jei namų ūkiai nėra prijungti ir neturi galimybės būti prijungti prie centralizuoto šilumos tiekimo tinklų.

3. Rekomenduojama prieš finansuojant šilumos tinklų modernizavimo projektus įvertinti jų poreikį (atlikti kompleksinį energijos poreikio / sunaudojimo vertinimą), kadangi yra finansuojamos ir energetikos efektyvumo priemonės (pastatų renovacija).

Nauda

Vertinimo rezultatai bus naudojami tobulinant 2014–2020 m. ES investicijų panaudojimą energetikos srityje bei planuojant investicijas ateityje. Bus išanalizuotos vertinimo išvados ir rekomendacijos ir parengtas veikslių planas rekomendacijoms įgyvendinti.

2. Europos socialinio fondo finansuojamų mokymų kokybės ir efektyvumo vertinimas

Užsakovas: Lietuvos Respublikos finansų ministerija (FM)

Vertinimą atliko: UAB „Visionary Analytcs“, 2018 m.

Vertinimo tikslas, uždaviniai, apimtis, metodai

Tikslas – tobulinti veiksmų programos priemonių, kuriose yra numatyti mokymai, įgyvendinimą.

Uždaviniai

1. Įvertinti Veiksmų programos investicijų, susijusių su mokymais, tinkamumą;
2. įvertinti mokymų efektyvumą ir kokybę;
3. įvertinti mokymų tikėtiną poveikį, siekiant veiksmų programoje nustatytų tikslų.

Apimtis

Priemonės, kuriose numatomi mokymai, šiuose prioritetuose :

7 prioritetas. Kokybiško užimtumo ir dalyvavimo darbo rinkoje skatinimas;

8 prioritetas. Socialinės įtraukties didinimas ir kova su skurdu;

9 prioritetas. Visuomenės švietimas ir žmogiškųjų išteklių potencialo didinimas;

10 prioritetas. Visuomenės poreikius atitinkantis ir pažangus viešasis valdymas;

11 prioritetas. Techninė parama veiksmų programai administruoti.

Naudoti metodai

Duomenų rinkimo metodai: literatūros apžvalga; duomenų gavyba iš interneto pasitelkiant įrankį „Vacancy Analytics“; įvykdytos 5 apklausos su mokymų dalyviais (gauta beveik 7 200 respondentų atsakymų); 126 interviu; 5 fokusuotos grupinės diskusijos su politikos formavimo ir įgyvendinimo institucijų atstovais bei naudos gavėjais.

Duomenų analizės metodai: intervencijų logikos analizė; 6 Veiksmų programos priemonių atvejo studijos; 10 mokymų projektų atvejo studijų; vykdyta 3 mokymų stebėseną realiu laiku; sąnaudų-efektyvumo analizė; 3 užsienio šalių atvejo studijos.

Pagrindinės vertinimo išvados

1. Finansuojama per daug mokymų – mokymai suvokiami kaip „auksinis raktelis“, galintis išspręsti visas problemas:

- Mokymai finansuojami net ir tais atvejais, kai kompetencijų trūkumas negali būti laikomas pagrindine egzistuojančių iššūkių priežastimi;
- Dominuoja požiūris, kad kompetencijos gali būti stiprinamos tik mokymų metu, nepakankamas dėmesys skiriamas alternatyvių kompetencijų tobulinimo būdų (pvz., mentorystės sistemų, mokymosi veikloje, savarankiško mokymosi) plėtrai;
- Absoliuti dauguma tiek bendro, tiek individualaus lygmens problemų yra kompleksiškos, todėl tikimybė, kad su papildomomis veiklomis aktyviai nederinami mokymai turės teigiamą poveikį, yra labai maža.

2. Nepakankamai dėmesio skiriama mokymų poreikio nustatymui. Tikimybė, kad dalyviai bus motyvuoti mokytis, taikyti mokymų metu įgytas žinias ir bus sukuriamas stiprus teigiamas mokymų poveikis, didžiausia yra tuomet, kai mokymai yra nukreipti į labai konkretaus iššūkio sprendimą. Šiuo metu dalis ESF mokymų vykdomi dėl paties mokymo(si), nėra nukreipti į dalyviui aiškų tikslą.

3. Trūksta suvokimo, kas yra geri ir kokybiški mokymai:

- Vyrauja vienkartiniai neformalieji vieną-dvi dienas trunkantys mokymai – neužtikrinamas mokymosi proceso tęstinumas;
- Nepakankamai skatinamas mokymų metu įgytų žinių taikymas realybėje (dominuoja požiūris, kad svarbiausia yra „pravesti“ mokymus);
- Neužtikrinamas visų lektorių profesionalumas (pvz., atrenkant lektorius vadovaujamosi vien formaliais kriterijais arba jie atrenkami be viešųjų konkursų, siūlomas darbo užmokestis neskatina pačių profesionaliausių lektorių dalyvauti ES projektuose).

4. Lėšos naudojamos nepakankamai efektyviai. Pagrindinis su tuo susijęs iššūkis – dalis planuotų veiklų yra nevykdomos arba vyksta daug mažesne apimtimi nei planuota.

Vertinimo rekomendacijos

1. Mokymų „pertekliaus“ iššūkiui atliepti, atidžiau vertinti, ar mokymai tikrai yra pati tinkamiausia veikla, siekiant veiksmų programoje nustatytų tikslų. Dažniau „tradicinius“ vienkartinis trumpalaikius mokymus pakeisti alternatyvių kompetencijų stiprinimo būdų skatinimu (pvz., savarankiškas mokymasis, mokymasis veikloje).
2. Mokymų poreikio ir poveikio vertinimas turi tapti įprasta praktika. Bendruoju lygmeniu, būtina atidžiau vertinti bendrą situaciją ir aiškiai identifikuoti, į kokių konkrečių iššūkių sprendimą yra nukreipti mokymai (vengti „mokymo dėl mokymo“). Individualiu lygmeniu, kur kas labiau koncentruotis į asmenį, kuriam teikiamos paslaugos (ar asmeniui kylantys iššūkiai iš tiesų yra nulemti kompetencijų trūkumo, su kokiomis veiklomis turi būti derinami mokymai). Rekomenduojami sprendimo būdai: tobulinti personalo valdymą skirtingose organizacijose, reikšmingai daugiau investuoti į profesinio konsultavimo ir orientavimo paslaugas.
3. Tiek bendruoju, tiek individualiu lygmeniu mokymus aktyviau derinti su papildomomis veiklomis (pvz., atviros valdžios sistemų diegimas ir viešojo valdymo institucijų darbuotojų apmokymas jomis naudotis, arba asmens profesinių mokymų finansavimas ir įdarbinimas subsidijuojant).
4. Sukurti mokymų gerosios praktikos gaires, kas yra rezultatyvūs mokymai (pvz., mokymų tęstinumo ar žinių taikymo realybėje svarbos akcentavimas).
5. Tobulinti ESFA patikrų sistemą. Esminė su tuo susijusi rekomendacija – įgalinti ESFA skirti finansines sankcijas projektų vykdytojams, patikrų metu identifikavus sukčiavimo (veiklų nevykdymo) atvejus. Taip pat rekomenduojama patikrų metu detaliau vertinti mokymų turinio ir proceso kokybę.

Nauda

Vertinimo rezultatai bus naudojami tobulinant ES investicijų panaudojimą 2014–2020 m. laikotarpiu bei ateityje planuojant investicijas. Bus išanalizuotos vertinimo išvados ir rekomendacijos ir parengtas veiksmų planas rekomendacijoms įgyvendinti.

3. Ūkio ministerijos priemonių, skirtų inovacijoms populiarinti ir inovacijų konsultacijoms bei inovacijų paramos paslaugoms teikti, pažangos vertinimas

Užsakovas: Lietuvos Respublikos ekonomikos ir inovacijų ministerija

Vertinimą atliko: UAB „BGI Consulting“, 2018 m.

Vertinimo tikslas, uždaviniai, apimtis, metodai

Tikslas – tobulinti 2014–2020 m. finansavimo periodo priemonės „Inogeb LT“ (toliau – priemonė „Inogeb LT“), skirtos teikti aukštos kokybės inovacijų konsultacines ir inovacijų paramos paslaugas įmonėms mokslinių tyrimų, eksperimentinės plėtros ir inovacijų (toliau – MTEPI) srityje pagal sumanosios specializacijos kryptis, įgyvendinimą, išanalizavus panašių 2007–2013 m. programavimo laikotarpiu įgyvendintų priemonių „Inogeb LT-1“ ir „Inogeb LT-3“ (toliau – priemonės „Inogeb LT-1“ ir „Inogeb LT-3“) rezultatus.

Uždaviniai

1. Įvertinti priemonių „Inogeb LT-1“ ir „Inogeb LT-3“ naudą šalies įmonėms, jų tvarumą ir tęstinumą;
2. Įvertinti priemonės „Inogeb LT“ intervencijos logiką, t. y. 2007–2013 m. įgyvendintų veiklų tęstinumą priemonėje „Inogeb LT“;
3. Įvertinti priemonės „Inogeb LT“ administravimo tinkamumą ir efektyvumą, priemonės stebėsenos rodiklių tinkamumą;
4. Įvertinti priemonių „Inogeb LT-1“ ir „Inogeb LT-3“ teikiamų paslaugų tikslinėms grupėms racionalumą ir atitiktį to meto šalies ekonominei situacijai, šių priemonių inovacijų konsultacijų ir inovacijų paramos paslaugų paketų tinkamumą ir kokybę;
5. nustatyti remiamų veiklų naudą šalies įmonėms, plėtojančioms MTEPI veiklas.

Naudoti metodai

Siekiant įgyvendinti vertinimo tikslą, atlikta pirminių ir antrinių literatūros šaltinių analizė, duomenų, lyginamoji ir statistinė analizės. Paslaugų teikėjas taip pat taikė interviu su ekspertais ir politikos formuotojais metodus, įgyvendino paramos gavėjų apklausą bei rėmėsi kontrafaktinės analizės metodu; vertinime išanalizuoti Estijos ir Švedijos atvejai.

Apimtis

Priemonės „Inogeb LT-1“ ir „Inogeb LT-3“ bei priemonė „Inogeb LT“.

Pagrindinės vertinimo išvados

1. Vertinant priemonių „Inogeb LT-1“ ir „Inogeb LT-3“ teikiamų paslaugų tikslinėms grupėms racionalumą ir atitiktį to meto ekonominei situacijai nustatyta, kad šių priemonių remiamomis veiklomis teiktos paslaugos atitiko to meto ekonominę situaciją ir egzistavusį įmonių poreikį.
2. Inovacijų paramos paslaugų įvardytų aspektų kokybė vertinama kaip gera arba labai gera.
3. Vertinant priemonių „Inogeb LT-1“ ir „Inogeb LT-3“ naudą šalies įmonėms, plėtojančioms MTEPI veiklas, jų tvarumą ir tęstinumą, nustatyta didelė paklausa teiktoms inovacijų paramos paslaugoms, kuri leidžia spręsti, kad įmonės suvokė tokių paslaugų naudą siekiant geresnių veiklos rezultatų. Pagal priemonę „Inogeb LT“ teiktos konsultacinės paslaugos taip pat pasižymėjo didele paklausa, o tai analogiškai leidžia daryti išvadą apie suvoktą konsultacijų naudą siekiant geresnių veiklos rezultatų.
4. Vertinant priemonės „Inogeb LT“ intervencijos logiką, t. y. 2007–2013 m. įgyvendintų veiklų tęstinumą priemonėje „Inogeb LT“, nustatyta, kad priemonių konsolidavimas buvo pagrįstas sprendimas.
5. Vertinant priemonės „Inogeb LT“ administravimo tinkamumą ir efektyvumą, nustatyta, kad pareiškėjo lygmenyje teikiamų paslaugų administravimo tinkamumas ir efektyvumas yra vidutiniškas.
6. Vertinant priemonės „Inogeb LT“ stebėsenos rodiklių tinkamumą, nustatyta, kad naudojami priemonės rodikliai pakankamai atspindi intervencijų logiką, esant sąlygai, kad rezultato

skaičiavimai bus atlikti kokybiškai (pvz., bus sumuojami tik unikalūs subjektai, taip išvengiant rezultato dvigubo skaičiavimo).

7. Atliktas kontrafaktinio poveikio vertinimas parodė, kad konsultacijų poveikis tiriamosios grupės pardavimo pajamoms būtų neigiamas, vis dėlto, apskaičiuoti poveikio įverčiai yra statistiškai nereikšmingi, vadinasi, negalima teigti, kad intervencija turėjo neigiamą poveikį pardavimo pajamoms.

Vertinimo rekomendacijos

1. Siekiant didinti profesionalių konsultantų prieinamumą verslo įmonėms, rekomenduojama: a) už inovacijų paslaugų teikimą atsakingoms institucijoms: inicijuoti ir vykdyti tęstinio pobūdžio inovacijų konsultantų mokymo, tobulinimo, stažuočių ir mainų su kitomis užsienio ir (ar) tarptautinėmis organizacijomis programas ir (ar) projektus; b) įgyvendinti inovacijų konsultavimo paslaugų standarto ir metodinių inovacijų konsultavimo paslaugų teikimo gairių iniciatyvą, kurios pagrindu būtų sukurtas detalus instrukcijų aprašas, teikiant pirminio ir pažengusio lygmens inovacijų konsultacijas naudos gavėjams.

2. Projektų vykdytojų, įgyvendinančių projektus su dideliu skaičiumi partnerių, problematikai spręsti, siūloma peržiūrėti ir pritaikyti duomenų mainų sistemos funkcionalumą, pritaikant sistemoje naudojamą formas projektų, turinčių daug partnerių, administravimui.

3. Siūloma svarstyti priemonei „Inogeb LT“ stebėti papildomus pjūvius, pavyzdžiui: verslo sektoriaus išlaidos MTEPI, tenkančios vienam gyventojui: siūloma svarstyti stebėti ne tik visos šalies įmonių išlaidų MTEPI padidėjimą, bet taip pat ir konkretų priemonės rėmuose nefinansinę paramą gavusių įmonių išlaidų MTEPI padidėjimą.

4. Atsižvelgiant į pasiektą pažangą ir būtinybę užtikrinti veiklų tikslingumą, siūlytina peržiūrėti bei atnaujinti tikslus, keliamus inovacijų viešinimo ir populiarinimo priemonėms ir veikloms, kaip viso inovacijų ciklo elementui. Atitinkamai koreguotini ir joms taikomi rodikliai.

Nauda

Vertinime pateikti įrodymai ir žinios bus naudojami priemonės „Inogeb LT tobulinimui.

4. Europos Sąjungos fondų investicijų veiksmų programos 9 prioriteto konkrečiau uždaviniu „Padidinti dirbančių žmoniškųjų išteklių konkurencingumą, užtikrinant galimybes prisitaikyti prie ūkio poreikių“ įgyvendinimo pažangos vertinimas

Užsakovas: Lietuvos Respublikos ekonomikos ir inovacijų ministerija (EIM)

Vertinimą atliko: UAB „BGI Consulting“, 2018 m.

Vertinimo tikslas, uždaviniai, apimtis, metodai

Tikslas – nustatyti 9 prioriteto priemonių tinkamumą, efektyvumą, rezultatyvumą ir poveikį, siekiant tobulinti 9 prioriteto priemonių intervencijas 2014–2020 m. laikotarpiu.

Uždaviniai

1. Įvertinti dirbančių žmoniškųjų išteklių konkurencingumą didinančių priemonių tinkamumą, pakankamumą, suderinamumą ir efektyvumą;
2. Įvertinti dirbančių žmoniškųjų išteklių konkurencingumą didinančių priemonių rezultatyvumą, poveikį. Pateikti rekomendacijas dėl investicijų tikslingumo ir naudos.

Apimtis

Vertinimo apimtį sudarė 8 žmoniškųjų išteklių konkurencingumo didinimui skirtos 9 prioriteto priemonės.

Naudoti metodai

Vertinime taikytas kaitos teorija paremtas vertinimo požiūris. Vertinimo požiūris buvo įgyvendintas taikant įvairius duomenų rinkimo ir analizės metodus. Atliekant vertinimą buvo pasitelkta mokslinės literatūros ir teisės aktų, SFMIS, svetainėje esinčių investicijų.lt pateiktųjų bei pačių vertintojų surinktų statistinių duomenų analizė, atlikta 12 pusiau struktūruotų interviu su 19 respondentų, 11 konkrečių projektų įgyvendinimo atvejo studijų; taip pat atliktos anketinės apklausos, vienos priemonės kontrafaktinis poveikio vertinimas, fokusuota grupinė diskusija, 3 užsienio šalių analizė.

Pagrindinės vertinimo išvados

1. Priemonių planavimo procesas nebuvo sklandus ir pagrįstas įrodymais – strateginiai dokumentai, pagrindžiantys suplanuotų priemonių poreikį, buvo rengiami jau po to, kai buvo pradėtos planuoti dirbančių žmoniškųjų išteklių konkurencingumo didinimui skirtos priemonės. Kita vertus, planuojant priemones nebuvo nuoseklios, įrodymais pagrįstos analizės, leidžiančios tinkamai įvertinti egzistuojančius ir numatyti ateities žmoniškųjų išteklių tobulinimo poreikius, ilgalaikes strategines dirbančių žmoniškųjų išteklių konkurencingumo tobulinimo kryptis.
2. Priemonių planavimo metu vykdytos konsultacijos su socialiniais–ekonomineis partneriais leido analizuojamas priemones suplanuoti taip, kad jos atitiktų esamą socialinę–ekonominę situaciją ir trumpalaikius verslo bei konkrečių įmonių poreikius.
3. Pagal asmeninio konkurencingumo modelį atlikta priemonių poveikio analizė parodė, kad įgyvendinamos priemonės turi poveikį trumpalaikiam žmoniškųjų išteklių konkurencingumui (darbo pasiekimams šiandien), tačiau jų poveikis ilgalaikiam asmeniniam konkurencingumui (įdarbinamumui) yra nedidelis. Iš poveikio analizės taip pat matoma, kad priemonės darbuotojams daugiausia suteikia konkrečioje, mokymus organizuojančioje, įmonėje reikalingus ir pritaikomus įgūdžius, tačiau įgūdžius ar kvalifikaciją, pritaikomus bendrai darbo rinkoje, suteikia mažesne apimtimi. Kontrafaktinis poveikio vertinimas taip pat parodė, kad dalyvavimas veiklose, finansuojamose pagal priemonę „Žmoniškieji ištekliai invest LT +“, statistiškai reikšmingo poveikio dalyvių pajamų padidėjimui neturėjo.
4. Nors analizuojamos priemonės, nurodo, jog didžiausias dėmesys turi būti skiriamas ne įmonių, bet pačių darbuotojų konkurencingumo didinimui, darbuotojų poreikiai analizuojamomis priemonėmis atliepami tik iš dalies.
5. Įgyvendinamos priemonės turi poveikį trumpalaikiam žmoniškųjų išteklių konkurencingumui (darbo pasiekimams šiandien), tačiau jų poveikis ilgalaikiam asmeniniam konkurencingumui (įdarbinamumui) yra nedidelis. Iš poveikio analizės taip pat matoma, kad priemonės darbuotojams daugiausia suteikia konkrečioje, mokymus organizuojančioje, įmonėje reikalingus ir pritaikomus

įgūdžius, tačiau įgūdžius ar kvalifikaciją, pritaikomus bendrai darbo rinkoje, suteikia mažesne apimtimi. Kontrafaktinis poveikio vertinimas taip pat parodė, kad dalyvavimas veiklose, finansuojamose pagal priemonę „Žmogiškieji ištekliai invest LT +“, statistiškai reikšmingo poveikio dalyvių pajamų padidėjimui neturėjo.

6. Nustatyta, kad dauguma mokymų veiklų buvo tarpusavyje suderintos, aukštos kokybės, davė laukiamą efektą (suteikė žinių) bei rezultatą (pritaikoma darbo vietoje). Tačiau tyrimo rezultatai taip pat leidžia daryti išvadą, kad projektų vykdytojai (darbdaviai) nepakankamai dėmesio skiria mokymų proceso valdymui organizacijoje. Nepakankamas projektų vykdytojų gebėjimas nustatyti mokymų poreikį, nepakankamas mokymų dalyvių įtraukimas į mokymų poreikio nustatymo ir mokymų planavimo procesą, kas riboja dalyvių motyvaciją mokytis, bei nepakankamas sąlygų sudarymas mokymų dalyviams praktiškai pritaikyti naujai įgytas žinias ir įgūdžius yra pagrindiniai tobulintini mokymų proceso valdymo projektus vykdančiose organizacijose aspektai.

Vertinimo rekomendacijos

1. Užtikrinti, kad priemonės būtų planuojamos atsižvelgiant į sektoriniuose strateginiuose dokumentuose pateikiamą analizę, išskirtas ilgalaikes plėtros kryptis, įrodymais grįstus sektoriaus tyrimus.

2. Priemonių pareiškėjais numatyti ne atskiras įmones, bet organizacijas, turinčias resursus ir interesą tęsti projektų įgyvendinimo metu išbandytas veiklas – įvairias asocijuotas struktūras, darbo rinkos mokymo centrus, kitas profesinio mokymo įstaigas.

3. Planuojant priemones, kurių įgyvendinimo modelis turi potencialą veikti kaip ilgalaikė žmogiškųjų išteklių kompetencijų stiprinimo sistema ir pasibaigus ES fondų investiciniam laikotarpiui (pvz., tokių priemonių kaip „Kompetencijų vaučeris“ atveju), būtina numatyti finansavimo ir administravimo mechanizmus, kuriais sukurta sistema bus palaikoma ir toliau vystoma, pasibaigus ES fondų finansuojamų projektų įgyvendinimui.

4. Teikti geriau potencialių pareiškėjų poreikius atitinkančias programas.

5. Pakeisti priemonės „Kompetencijų vaučeris“ finansavimo sąlygas taip, kad mokymosi kainos dalis finansuojama būtų ne tik per įmonę, bet ir norintiems mokytis dirbantiems fiziniams asmenims tiesiogiai.

6. Tobulinti mokymo organizavimo procesą įmonėse.

Nauda

Vertinime pateikti įrodymai ir žinios bus naudojami žmogiškųjų išteklių konkurencingumo didinimui skirtų 9 prioriteto priemonių tobulinimui.

5. 2014–2020 m. ES fondų, skirtų integruotai teritorinei plėtrai, įgyvendinimo pažangos vertinimas;

Užsakovas: Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerija

Vertinimą atliko: UAB ESTEP Vilnius, 2018 m.

Vertinimo tikslas, uždaviniai, apimtis, metodai

Tikslas – įvertinti integruotų teritorijų vystymo programų ir VP konkrečių uždavinių, susijusių su integruota teritorine plėtra tinkamumą, efektyvumą ir įgyvendinimo pažangą

Uždaviniai

1. Įvertinti integruotose teritorijų vystymo programose nustatytų tikslų, uždavinių ir įgyvendinamų priemonių efektyvumą sprendžiant identifikuotus Partnerystės sutartyje ir Veiksmų programoje miestų ir regionų plėtros iššūkius, vietos poreikius ir aktualumą atsižvelgiant į besikeičiančius išorės veiksnius;
2. įvertinti integruotų teritorijų vystymo programų įgyvendinimo pažangą ir pateikti siūlymus dėl jų įgyvendinimo tobulinimo (stebėsenos, bendradarbiavimo, vertinimo kriterijų ir kt.);
3. parengti stebėsenos rodiklio „Pritauktos papildomos materialinės investicijos į tikslines teritorijas“ apskaičiavimo metodiką ir nustatyti jo reikšmę.

Apimtis

1. 2014-2020 m. ES fondų investicijų veiksmų programos priemonės, pagal kurias numatyta finansuoti ITVP suplanuotų veiksmų įgyvendinimą;
2. 15 integruotų teritorijų vystymo programų (toliau – ITVP), skirtų ITI Lietuvoje įgyvendinti: 5 didžiųjų miestų ITVP (7 tikslinės teritorijos – didžiųjų miestų dalys) ir 10 regionų ITVP (43 tikslinės teritorijos: 23 maži ir vidutiniai miestai – 2014-2020 m. tikslinės teritorijos ir 20 miestų – pereinamojo laikotarpio teritorijos)

Naudoti metodai

Antrinių šaltinių analizė; pirminių kiekybinių (statistinių, stebėsenos ir kitų administracinių) ir kokybinių (interviu su ministerijų, savivaldybių administracijų atstovais ir Regioninės plėtros departamento prie VRM teritorinių padalinių darbuotojais) rinkimas ir apibendrinimas; ITVP atvejo studijos.

Pagrindinės vertinimo išvados

1. 2014-2017 m. esminių ekonominių, socialinių, demografinių ar aplinkos pokyčių, dėl kurių reikėtų keisti ITVP turinį (tikslus, uždavinius ir veiksmus) neįvyko;
2. ITVP tikslai ir uždaviniai daugelyje ITVP yra tarpusavyje suderinti, tačiau nepakankamai suderinti ITVP veiksmai, efekto ir rezultato rodikliai;
3. iš 77 ITVP produkto rodiklių 67 yra ES fondų investicijų rodikliai, tačiau rodiklių pavadinimai ITVP skiriasi nuo rodiklių pavadinimų VP; keičiant ITVP produkto rodiklių pavadinimus būtina patikslinti;
4. ITVP įgyvendinimas vėluoja dėl įvairių priežasčių - užsitęsusių techninių projektų rengimo ir derinimo bei viešųjų pirkimų procedūrų, nepatvirtintų projektų finansavimo sąlygų aprašų ar jų keitimų, poreikio tikslinti ITVP ir pan.;
5. VP priemonių, pagal kurias gali būti finansuojami ITVP suplanuoti veiksmai, įgyvendinimo stebėsenai nustatyta 14 rodiklių, vertinimo metu buvo žinomos tik 6 rodiklių faktinės reikšmės ir nustatyta, kad faktinis rezultatyvumas yra labai žemas pagal 4 iš 6 rodiklių. (viena iš pagrindinių priežasčių yra ta, kad faktinės rodiklių reikšmės fiksuojamos tik projektų pabaigoje); baigtų projektų pagal minėtas VP priemones vertinimo metu buvo tik 8; sėkmingai įgyvendinus visus pradėtus projektus, bus pasiekti 2 iš 4 VP rodiklių ir 2 iš 2 nacionalinių rodiklių.

Vertinimo rekomendacijos

1. Dėl 2014-2020 m. ITVP turinio ir įgyvendinimo: rengiantis 2014-2020 m. ES fondų investicijų veiklos rezervo panaudojimui, rekomenduota prioritetą teikti veiksams, susijusiems su investicijoms pritaukti ir verslui plėtoti aktualios infrastruktūros kūrimu ir (arba) atnaujinimu; imtis

priemonių, kurios sudarytų galimybes labiau integruotai įgyvendinti tikslinių teritorijų vystymui svarbius projektus, dirbtinai neskaidant projektų pagal VP priemones, finansavimo šaltinius, formą ir (arba) įgyvendinimo teritoriją (pavyzdžiui, sukurti ir išbandyti vietos plėtros projektų finansavimo fondą); stiprinti integruotą požiūrį į ITVP ir vietos plėtros strategijų įgyvendinimą, stebėseną ir vertinimą.

2. Dėl Regioninės plėtros planavimo dokumentų skaičiaus ir turinio po 2020 m.: regioninės plėtros planavimui rengti vieną dokumentą ir jo pagrindu planuoti tiek investicijas, tiek kitas intervencijas ne tik tikslinėse, bet ir kitose teritorijose; į regioninės plėtros planavimo dokumentų rengimą įtraukti šakines ministerijas ir planuojamas regionų plėtros agentūras.

3. Dėl ITVP efekto ir rezultato rodiklių tobulinimo, jų faktinių reikšmių stebėsenos ir sąsajų su ITVP veiksmis: išskirti strateginius ir veiklos rodiklius; nustatant strateginius rodiklius prioritetą teikti oficialiosios statistikos rodikliams, kurie būtų palyginami tarp skirtingų teritorijų; veiklos vertinimui numatyti daugiau veiklos rodiklių, atitinkančių VP uždavinių ir priemonių, pagal kuriuos finansuojamas ITVP suplanuotų veiksmų įgyvendinimas, rezultato rodiklius; centralizuoti strateginių rodiklių faktinių reikšmių stebėseną ir informacijos apie pažangą viešinimą.

6. Europos Sąjungos investicijų į regionų plėtrą ir jų poveikio gyvenimo kokybės pokyčiams vertinimas.

Užsakovas: Lietuvos Respublikos finansų ministerija

Vertinimą atliko: UAB BGI Consulting, 2018 m.

Vertinimo tikslas, uždaviniai, apimtis, metodai

Tikslas – optimizuoti investicijas į regionų plėtrą, aktualizuojant gyvenimo kokybės indekso ir jį sudarančių subindeksų reikšmes.

Uždaviniai

1. 2016 m. atlikto ES struktūrinės paramos poveikio Lietuvos miestams ir miesteliams vertinimo metu sudaryto gyvenimo kokybės indekso (toliau – GKI) reikšmių atnaujinimas;
2. ESI fondų investicijų pagal 2014–2020 m. Europos Sąjungos fondų investicijų veiksmų programą sąsajų su GKI subindeksais įvertinimas;
3. GKI pritaikomumo investicijų į regionus planavimui, stebėsenai ir poveikio vertinimui analizė.

Apimtis

Aktualios 2014–2020 m. ES fondų investicijų veiksmų programos priemonės, turinčios sąsajas su GKI subindeksais

Naudoti metodai

Anketinė internetinė savivaldybės tarnautojų apklausa, reprezentatyvi anketinė gyventojų apklausa tiesioginio interviu būdu, pirminių ir antrinių informacijos šaltinių analizė, kokybiniai interviu su vietos ir nacionalinių institucijų atstovais, statistinių duomenų analizė ir kiti

Pagrindinės vertinimo išvados

1. Buvo perskaičiuotos GKI 2007–2016 m. rodiklių reikšmės ir subindeksų bei GKI įverčiai, parengti interaktyvūs žemėlapiai, nustatyta GKI naudojimo praktika ir potencialas bei pasiūlytas atnaujintas gyvenimo kokybės indeksas, orientuotas į gyventojų pasiekimus;
2. šalies mastu GKI įvertis analizuojamu 2007–2016 m. laikotarpiu gerėjo – 2007 m. jis buvo 39,8 balo, o 2016 m. jau 55,4 balo;
3. indekso reikšmės didėjo kiekvienoje savivaldybėje atskirai, nors tarp atskirų savivaldybių pastebimi gana ryškūs GKI dinamikos skirtumai (didžiausias teigiamas procentinis pokytis nuo 2007 iki 2016 m. fiksuojamas Šilalės r. savivaldybėje (78,8 proc.), mažiausias – Visagino savivaldybėje (4 proc.));
4. geriausiai 2016 m. pagal bendrą GKI įvertį atrodė didžiausių miestų savivaldybės, jos turi pakankamai gerus ir stabilius įverčius pagal visus subindeksus, o kai kuriais atvejais ir akivaizdžiai lenkia kitas šalies savivaldybes.
5. atsiliekančioms savivaldybėms daugiausia būdingi prasti įverčiai pagal materialinių gyvenimo sąlygų bei gyventojų verslumo ir verslo konkurencingumo, švietimo paslaugų ir demografijos, pilietinio ir visuomeninio aktyvumo subindeksus;
6. įverčiams kiekvienais analizuojamais metais, indekso reikšmių dinamikai nemažą reikšmę turi gyventojų skaičius ir jo pokyčiai konkrečioje savivaldybėje;
7. vertintojai pasiūlė Gyvenimo kokybės regionuose indekso koncepciją (GKRI), kuriuo vertinama ne konkrečių resursų pagaminamų ar esančių konkrečiose vietovėse apimtis, bet kaip jie yra panaudojami ir kokius rezultatus atneša konkrečioms individams.

Rekomendacijos

1. Norint gyvenimo kokybę regionuose ar kituose pasirinktuose teritoriniuose vienetuose atspindinčių rodiklių sistemas diegti kaip investicijų planavimo įrankį, reikalinga nustatyti institucijų atsakomybės sritis ir rodiklių stebėsenos bei rezultatų analizės tvarką;
2. nusprendus naudoti GKRI ar panašų indeksą planuojant viešąsias intervencijas, planavimo etape būtina visapusiškai įvertinti su kiekvienu rodikliu susijusių intervencijų logiką, detaliai nustatyti reikalingas priemones rodiklio pokyčiams įgyvendinti (ne tik finansuojamas ESI fondų) bei kiekvienam identifikuotam veiksmui priskirti atsakingas institucijas;

3 peržiūrėti GKI ar panašaus indekso skaičiavimo metodiką, užtikrinant, kad atskiri rodikliai negalėtų turėti neadekvataus poveikio galutiniam subindekso ar bendro indekso įverčiui.

Nauda

Vertinimo rezultatai naudojami tobulinant ES investicijas į regionus.